

NOVYJ HOSPODARSKYJ RJAD

BLIŽŠE KO CHRISTU č.16

CENA 50 HAL.

Teperišnyj hospodarskyj rjad je nesprávedlyvyj dľa toho, što zavynyv, što meže ľudmy nejest' majetkovoji rovnovahy. Strašna kryž'a, miliony ľudej bez pracji, mnoho ľudej holodujučych; to vse odsuždaje teperišnyj ustroj hospodarskyj svitovyj. Na sviťi je nadvyška (bolše jak treba) spožyvčych sredstv, topyva i promyslovych vyrobkov a prote velyčeznym masam narodu nedostajesja tych najpotrebnišych sredstv do každodennoho žyťa. Čytajeme i mnohoraz čujeme, što jaki velyki zasoby zerna (zboža) michy muky, kavy, čaju, cukru i inšoho mečuť do morja abo zpaľujuť; cukrova tröst, urožaj bavovny i vsjakych inšych darov pryrody zaorjujesja i naročno (narokom) ostavľajesja, što by zhynulo — a bídni proletari hynuť iz nedostaku počyvy (chliba) i odeždy iz nuždy navit' i žyťa sobi odbyrajuť. Teperišni obstojatelstva suť neutišajuči. „Na odnoj storoni je verstva ľudej materialno syl'na bohata, ona maže v rukach vsji vyrobky i torhovľu, vsji serednyky bohatsva sťihaje na sebe i služyť v svoju koryst' i maže velykyj vplyv v deržavnych d'ilach.“ (Rerum novarum str. 35.) Velyka časť ľudej „bez vlasnoji vyny v obstojatelstvach chudobnych i žalostnych“, čysleuni bídňaky — chudobňaky „stojacy osamočeno bez ochorony nespoďivano upaly do ruk bohatych ľudej kapitalistov — majetnykov fabryk, kotri nepoľudsky vykorystovovaly tych bídňakov“. „Horstka bohačov poklala-vložyla beremja rabskoje na

bezmirno velyke čyslo proletarov.“ (Rer. nov. 8, Qudrag. anno 5.)

Pryčynoju vseho zloho je materialystyčnyj kapitalizm, jakoho jest holovna cíľ zysk bez ohľadov socialnych.

„Na peršom misti vsjím bije do očyj, čto v našych časach ne toľko nahromadžujesja bohatstvo, ale i zoseredžujesja — koncentrujesja i velyka sila vlast’ despotyčna hospodarska diktatura v rukach nemnohyh ľudej.“ Hospodarsku diktaturu „naj hrubše vykonujuť tii, kotry suť panamy finansovoho kapitalu (hrošej), voloďujuť i nad kredytom i neobmeženo postanovľujuť, što de, kuda maje davatysja pozyčka a de nesmije pozyčatysja, i prote jakby kroviju regulovaly, kotra krov ožyvľaje ves hospodarskyj ustroj a svojímy rukamy jakby dušu hospodarskoho ustroju tak obertaje, sto proty jích rady nyčto nesmije aňi vydychnuty. To žhromadžeňna vlasty i syly, jake v poslidnych časach je jakby vroženoju vlasnostiju poslidnych časov,“ vede do nespravedlyvoho utyskaňa — hňiteňa bo lyšaje-ostavľaje žyty toľko tych, kotri bojujuť iz vsich najchorobrijše-zavzjatijše, kotri suť najsovistnijši.“

Zhromadžeňňa syl u vlasty tverdych bohačov je velykym zlom. Hospodarska dyktatura, bezmežne žadaňa o nadvladu (žažda bohačov panovaty nad nebohačamy) suť pryčynoju, što „ves život hospodarskyj stavsj a zaslipleno tver-

dym, bezčutlyvym, krutym“ Id tomu prycho-
dať čysleňni ťažki škody, kotri zpričyňujuť „hos-
podarskyj imperialism, po druhoj storoni ne-
menše škodlyvyj i nemenše prokľatyj hroševyj
internacionalism čypak mežynarodnyj imperia-
lism, ktoroho otčyna ješť tam, de je dobre“
(Quadrag. anno 41 i 42.) Čym bolše praktiku-
jesja vlast-syla kapitalistov, tym švydše postupa-
je proletarisacia mas narodu. Jesly to pojde tym
naprvleniem dale, tohdy bolšynstvo ľudej sta-
nesja rabamy kapitalu. Štoby tak nestalosja,
treba:

Zlomyty sylu materialystyčného kapitalizmu nevoju hospodarskoju organysacieju.

Čy malaby to byty organysacia na osnovi
kolektyvysmu v duchu marx-leninismu?

Cilyj rozvoj sučasnych obstojatelstv učyť
nas o tom, že kolektyvne hospodarstvo bylo by
nešťastne jak kapitalystyčne šče navitť bolše zla
narobylo by. Komunysm, što usylujesja o ko-
lektyvysaciju je bezbožnyj, vystupaje z ohla-
dnoju krutostiju, holosyť bezohľadnyj klasovyj
boj (dvoch klas ľudej; bohatych i bidnych)
i nepyjatelstvo do pryvatného majetku.

Jak škodlyvo dilaže komunism, toho svidkom
je teperišňa Ispania. Bezbožnym hospodarskym
porjadkom nevyličaťsja rany zpričyneni mate-
rialystyčnym kapitalismom. Kapitalysm pravi lem
najbolše proto tolko škody, narobyv, bo je po-

chodžeňa pohanskoho i opyrajesja o nauky filozofyčni taki, kotri abo indyferentno (bajdužno) odnosjaťsja id Nadpryrodnomu, abo cilkom zaperečujuť nadpryroodne žyťa.

Kapitalistyčnomu ustroju chybyť Boh i religia, chybyť mu osnova vseji moralnosty. Osnovu kapitalizmu je liberalism, t. j. nauka o cilkovytoj slobodi čolovika v žyťu hospodarskom o jeho nezaležnosty na jakychnebud moralnych zakonach. Je to kulťura egizmu (samolubstva). Odyn sylnyj (bohatyj) čolovik je oseredkom vseho, je sam sobi mirylom vsjich ričyj.

Chrystyjanstvo učyť, što oseredkom vseho je Boh, liberalism omynaje Boha i projavlaje na vni, što jeho nepotrebuje. Posli mňinia liberaliv, religia do hospodarskoho žyťa nenaležyť i nemaje na neho vplyvaty! V kapytalizmu liberaly tak tolkujuť sobi svobodu, što odryvajuť čolovika ot Boha i spovneňa božych zakonov. Buvaje to svoboda hricha, je to odboj, kotryj provyvvsja v upadku pyšnych anhelov i v upadku peršych ludej Adama i Evy. Posli nauky liberalov, hospodarstvo je na svojem zakoňi a na moralnych zakonach nezavysyme, je samo sobi cileju a predmetom ľudskoho žyťa je zysk — zysk jak lyš možlyvo najbolšyj.

Nasliakom neobmeňenoji žaždy za zyskom suť kapitalistyčni monopóly, kotrych osnovnyky sami v svoju korisť naznačujuť ciny, volodijuj na svitovych torhach i nykomu nesuť otvičatel-

ny za upravu svojho majetku. Velyčezni zavody fabryky miliardovi, hromadať zysky bohatijut, a znyščene nymy remeslo, drobní promyslovci i seredna verstva odkazani suť vstupaty do nuždenneho proletariatu. Osnovnym-holovnym pryznakom kapitalystyčného ustroju je anonimita (skryte imja). Anonymnyj kapital akcionernych spolkov postanovľaje vsjudy tak, što tut uže nehovoryme iz ludmy tolko iz ľudskymy brošami a imena tych ľudej ostajut za kulisami i v tajnosti. Pracija je otlučena (oddilena) od majetku; najbolši zysky berut ti, kotri nepracujuť, lyš koly volodijuť majetkom a ti, što najbolše pracujuť mnohoraz nemožuť ani vyžyty iz maloji mzdy. Stajesja teper, što velykomajetnyky, fabrykanty i inši, zlučujutsja na sviťi odni iz druhymy zaključajuť jednosť mežy soboju, tym cila uprava spočyvaje v jich rukach pod jich komandoju. Zaključajuť znami syndykaty, karteli, koncerny, trusty i inši chto znaje jak jich nazvaty a vsji toty dohody podporujuť lychvy na velyko. Ale zneužyta majetkovoj perevahy je lychvoju jak zvernuvuvahu na to kolysj archyepyskop Kordač. (Dr. Fuchs, Demokracie a encikliky 65—70.) Tut potreбно vybudovaty takyj hospodarskyj rjad (ustroj), kotryj sohlasylvlysja iz zasadamy moralnymi. Počynkom-osnovuju moralnych zasad je Boh, it Bohu otže treba obertatysja jak id holovnomu oseredkovi dobra.

Bez Boha i religiji neodbyjdesja žyvot hospodarskyj,

jesly choče zabezpečyty tuzemnyj horazd — blahobyt vsjim, ne lyš maloj horstci bohačov, jesly okrem toho choče zabezpečyty ľuďam blahobyt vičnyj i tak dovezty jích (ľudej) id cily, dľa kotroji suť sotvoreni. Potrebno „štoby vše naprjamovalo id Bohu, jak id prešoj i poslidnoj cily vsjakoji čynnosty sotvorenij i štoby vsji dila Bohom sotvoreni buly považovaňi za zvyčajňi sredstva, kotrych maje narod užyvaty v takoj mirji, v jakoj služať id osjahneňu konečnoji cily.“ (Qudrag. anno 54.)

Konečna cil' — vična nesmiye vyjty iz pamjatnoji uvahy i toj vičnoj cily musyt buty prysposoblenyj vesj hospodarskyj suspólnyj rjad (ustroj). „Jesly Hospod' nepostavyť dom, nadarmo pracujuť ti, što budujuť joho“, to platyť i v žyťu hospodarskom. De budujesja dašto bez Boha i religiji, budujesja na písku.

Kapitalism krachuje (podupada-je) a zkrachuje pravi zato, što je systemoju odlučenoju ot Boha i moralnoho porjadku. A dľa toho ani komunistyčna systema postojanno nevyderžyť, je sposobna lem perechodno (dočasno) do žyťa i musyť znyščytysja podobno jak kapitalism. Odynoko lyš toj hospodarskyj ustroj na konci pobidyť (peremože) v kotrom bude uznavatysja voľa Boža, v kotrom moralnyj zakon

bude vkašovateľom-pulsom vseho džilaňa. To bude hospodarskyj rjad (ustroj) chrystyjanskyj. Odynoko i lyš toj pomože narodom zklamany materialnym kapitalismom i bezbožnym komunizmom.

„Pro narod toľko odynoka je zachrona: Zvorot chrystyjanskoho žyvota a chrystyjanskych zarjadžeň.“ (Rerum novarum 24.) Narod musyť vybraty sobi za vožda toho, „Iže bi bohat nas rady obnyšča — buv bohatyj a zadľa nas stav bidnym, da nyščetoju jeho my obohatymsja — štoby jeho chudobstvom my obohatylsja, kotryj buv bidnyj (chudobnyj) i v pracji od molodosty svojej, kotryj vsjích pracujučych iztraplenych (vtomlenych) id sobi klyče, štoby jich v ľubovi Sercja svoho cílkovyto osvižovav, kotryj bolše bude vymaňaty od tych, kotrym bulo bolše dano i koždому zaplatyť po jeho zasluhach.“ (Dr. Fuchs, Demokracie a encikliky 102.) Tak, J. Chrystos musyť statysja voždcom hospodarskoho, socialnoho žyťa. Chrystov moralnyj zakon musyť tut postanovľaty.

Zakon spravedyvosty i ľubovi

musyť statysja osnovoju, na kotroj bude vybudovano hospodarske podpryjemstvo. Id obščomu blahu najľipše bude pracovatysja, jesly vsich ľudej zlučyť „bratska ľubov, doznajuťsja i pochopľať — porozumijuť, što vsji bez vyňatku sotvoreňi buly spoľnym otcem — Bohom, što vsji naprjamujuť id toj samoj cily, kotra ciľ je

sam Boh, kotryj odyň može udilyty dokonalu blaženost anhelam i ľudom. Taksamo vsji odkupleni byly myloserdiem Isusa Chrysta i povzneseni do dostojinstva dıtej Božych, što napravdu zlučeni suť bratskymu putamy ĵak meży soboju, tak i iz I. Chrystom Hospodem pervorodnym meży mnohymy braťamy.“ (Rerum novarum 23.) — Jesly potom uznajuť lude, jesly buduť „časty suspolnosty żyvo čuvstvovaty, što suť udany (členamy) odnoji velykoji famylji i diťmy toho samoho nebesnoho Otca; tak, što odnym tılom v Chrysti každa odyńcja členom odna druhoji, što jesly terpyť odyň člen, tohda vsji terpľať, tak može nastaty uhodlyva pracja vsjich o odnom spolnom dobru.

Jesly tak ĵak vysše skazano — stanesja, tohdy bohači i inši provodnyky zmiňať svoju davnijšu praktyku do bidnych bratov i staranno z dobrym srdcem vysluchajuť i spovňať trebovanie bidnych ludej. Otže iz lıbovi vypukaje i rozvyvajesja spravedyvost. Porozumľajesja evanhelsku zapovid’ „davaty cisarjovi cisarjova a Bohu Božoje“, t. j. davaty koždy, što joho. Socialna spravedyvost vedena v lıbvi blyžňoho nad vse najvažňijša. „Proto deržavnyj ustroj i ustroj vseho socialnoho žyvota musjať buty pronyknuť toju socialnoju spravedyvostiju; a najpotrebnijša rič, štoby ta spravedyvost stalasja napravdu učynkovoju, t. j., štoby vytvoryla spravedyvyj suspolnyj ustroj, kotryj vytyskovavly hospodarskomu žyvotu spra-

vedlyvyj charakter. (Qudrag. anno 36, 55, 56.) V novych systemach hospodarskych upravľanych ľuboviju i spravedyvostiju, bude zmahaňa dopomočy ľuďom u vsjich potrebach na jaki majuť pravo i zabezpečyty jich blahobut. Usloviem toho blahobutu je pryvatna vlasnosť (majetok) i rodyna. Pryvatnyj majetok musyť buty tak uporjadkovanyj, što by koždyj čolovik dešto mav u vlastnosity.

Každyj čolovik maje pravo na dobra pryrodni podobno jak i nadpryrodni.

„Pryrodni dobra a dary blahodaty Božoj odnosjatsja dovjedna (spoľno) i vseobšče (zahalno) na vse ľudskoje pokoliňa i lyš nedostojnyj buvaje vylučenyj iz nebesnych dobr.“ (Rerum novarum 23.) Posľi chrystyjanskoho pryrodnopravneho poňaťa (rozumiňa) vsji narody majuť pravo užyvaty pozemskych dobr podľa toho, id čomu poklykaňi suť. Ťi tuzemni dobra nesmijuť buty cileju, lyš tolko sredstva do osjahneňa vičnoji cily. To je velyka nespravedyvosť, koly bolšu časť tuzemskych dobr, zabyraje v ruky horstka kapitalystov, a robotnykam lyšaje (ostavľaje), lyš tolko što by obnovylysja jich syly. Tak to buvaje u kapitalystov, ale v hospodarskom ustroju chrystyjanskom bylo by inšak: Nastalo by spravedyve, pravilne rozďileňa majetku tak, što by každa verstva (klasa) naroda mala taku časť, jaka jej nale-

žyťsja — jaku sobi chto zaslužyv. Papski encyklyky holosjať, „što treba što by bohatstvo, kotre rozmnožujesja postojanno hospodarsko-socialnym postupom, pryďilylo poodynokym ľuďom i klasam naseleňa tak, što by bulo postarano o vseobešče blaho vseho suspelstva (narodu)“ Chrystov Namistnyk zvertaje uvahu: „Každому naj pryrečesja ta časť na joho dobrach, kotra jomu prynadležyť; musyť vsja pracja stremity do toho, što by rozdileňa vyroblenych dobr perevelo i upravylasja posľa zasad vseobščoho blaha abo socialnoji spravedlyvosty. (Qudrag. anno 25, 26.) — Až tohdy bude maty pevnu osnovu žyvot hospodarskyj-socialnyj i spovnyť svoju zadaču, jesly cilosty odynycj dostanesja vsjich dobr, jaki možuť buty priobrity iz pryrodnoho bohatstva i sylamy pryrodnymy, technikoju suspolnoju orgaoizacieju hospodarskoho žyťa. (Tamže 32.) Vsjim ľuďam, i robotnykam, kotri doteper nyčoho nemaly, musjať dostatysja tuzemni dobra.

Proletarji musjať zdobuty majetok.

Papa Lev XIII. vyrazyv heslo: „odproletaryzovaňa proletariatu! Sv. Otec Pij XI. vpovňi potverdžaje totu zasadu i vysvitľuje jeji žadajučy: Dopomočy robotnykam do zdo buťa majetku! Žyťevyj uroveň robotnykov musyť podňatysja a robotnykam musyť buty dana možlyvosť, dopracovatysja dajakoho majetku. Nesmi juť terpitysja obstojatelstva taki, što by „čyslo

bidnych proletarov roslo do bezkonečna, jakych narikaňa klyčuť iz zemľi do Boha.“ Nesmijsja ter-pitysja dale, što by „bezmirne množestvo prole-tarov po odnoj storoňi a po druhoj bezmirni majetky maloho kruha velykych bohačov,“ što by ostaly toty obstojatelstva, kotry suť pryčynoju toho zla, „što bohatstvo, tak obylny zdobute v našom viku industrialysmu, ne rozdĭleno spra-vedlyvo i što joho nedostajesja vsjakym kla-sam narodu po spravedyvym rozmiram.“ (Qudrag. anno 27.) Jaki dorohy suť id polipše-ňu, dorohy id tomu, što by tuzemňi dobra byly spravedyvo rozdĭleňi i što by dostalosja jich i tym, jaki do teper nyčoho nemajuť? Peršym trebovaňam je:

Obmežyty pryvatnu vlasnosť tam, de ona je zneužyvana.

Zneužyvaňam majetku je — zhromadžovaty joho (majetok) do značnoji vysoty lyše pro sebe i dľa svojej žadosti a na dobro blyžnych nepamjataty. Čolovik precij ne je absolutnym panom majetku, jak holosyť v rozumiňu rymsko-ho prava liberalsim i jak to praktykyjuť proty-chrystyjanski kapitalysty, nikoly. Čolovik od-povidnyj za rozporjadžeňa svoho majetku pered Bohom i pered ľudmi. Majetok je lyš od Pana Boha a Boh jakyj čolovikovi lyš vyzyčyv ma-jetok na čas. Čolovik upravľaje majetkom ale Vsemohuščyj Boh kolysj skaže: „Zdaj ra-čunok iz volodiňa tvoho“ a stroho pokaraje

Boh toho čolovika, kotryj majetok neupravľav jak naležyť, nezpryčyňovavsja svojim majetkom do podneseňa blaha svojich blyžnych. Koždyj čolovik je morálne obovjazanyj vypovňaty voľu toho što skazav: „Jelyko ašče sotvoryste jedynomu ot malych sych menšych — mňi sotvoryste,“ što nebud' kolysj vy zrobyly odnomu iz bratov mojich najmenšych — meňi vy včynyly,“ Boh pryhotovľaje strašnyj rozsudok dľa lakomnych nenasytnych nespravedlyvych bohačov slovamy: „Odyjdiť od mente het prokľati v ohoň vičnyj...“ Pryvatnyj majetok o stoľko dobryj, o koľko jeho majitel — vlasnyk — ne absolutnyj vlasnyk, ale hospodarj užyvaje do ušľachotneňa osoby svojeji i svojich blyžnych a z tym do osjahneňa vičnoji cily.

Jak lyš toho dočasnoho majetku dachto zne-
užyvaje, tym zaraz hrozyť nebezpekoju dľa blaha dočasnoho i vičnoho svojich blyžnych, bo po mamonarsky zhromadžuje v svojich rukach kapital. Čerez take povedeňa mamonoju zasľupleneho čolovika nedostojno, štoby takyj čolovik buv panom — vlasnykom velykoho majetku i musyť buty danyj pod kontrolu jak nedobryj upravyteľ — gazda, a joho dochodky musjať zredukovatsja, štoby on nemoh garazdovaty kapitalom tam, de to je na škodu ľudskoj suspolnosty i štoby buv prymušenyj žertvovaty iz svojich dochodkov tam, de to poslužyť v dobro ciloho naroda. Braty dekomu cilyj joho majetok, zrušovaty pryvatnu vlasnosť,

jak to choťať perevezty komunisty i jak to perevely v Rosiji, je velyka nespravedlyvosť. Take dašto nemožeme počytaty, bo koždyj čolovik maje pryrodne pravo na majetok. Ale koždyj vlastyteľ majetku maje za velyku povinnost' odnosno suspolnosty, a koly tych povynnostyj zanedbuje, suspolnosť maje pravo včynyty odpovidni ochoronni zabezpečena. „Zhľadom id potrebam vseho suspolstva abo obmežyty pravo vlasnosti samo, abo joho užyvaňa abo vykon.“ Papa Lev XIII. mudro včyv, što „to je ostavleno staraňu ľudej i ustrojam deržavnym, štoby stanovly prava i povynnosti pryvatnoho majetku,“ bo „majetok jakraz tak jak inši dila socialnoho žyťa — ne je nyčym cilkom neruchomym.“ (Rerum novarum 12, Quadragesimo anno 21.) Ne je otže dozvoleno zrušovaty pryvatni vlasnosti, ale je dozvoleno pryvatnu vlasnosť obmežovaty dorohoju zakonnych obezpečeň.

Deržava maje pravo vmišovatysja do pryvatnoho majetku i to tak, štoby tym vmišovaňamsja majetok privela v sohlasie vseobščoho blaha.

Sv. Toma Akvinskyj učyť, što rozdileňa pryvatnoji vlasnosti ne je od pryrody, lyš zavedeno bulo ľudskym rozumom na chosen žyťevyj, hovoryv, što koždyj čolovik, v jakom nebud' rjaďi

pryvatnosti maje nedotknutelné pravo na absolutno potrebnu vyživu dľa sebe i dľa svojej rodyny, a jesly jomu takoji vyžyvy nevydílujesja tak je v nebezpečji svoho istnovaňa i tohdy maje pravo zasjahnuty i do pryvatnoj vlastnosti. (Dr. Berounský, Stavovska myšlenka 44.) Jesly terpľať socialnym naporom (utisňovaňom) vsji masy naroda, tohdy deržava povynna vmišatysja tam. Socialni papski encyklyky L'va XIII. i Pia XI. prohologujúť v čystom evanhelskom duchu, što deržavna vlada povynna „upravľovaty pryvatnu vlasnosť i vezty vse do spoločného porjadku iz publyčnymi dočasnými dobrami“, povynna deržava svojim sposobom uperjadkovovaty, štoby pryvatna vlasnosť nezpryčyňovala ťažkosti i tym nenyščyla dobry obstojatelstva, bo pryvatnu vlasnosť Vsevyduščyj Tvores naznačyv — dav dľa toho, štoby byla pomočeju v ľudskom žyťu.“ (Rerum novarum 36, Qudrag. anno 22.) Deržava i ťi što deržavoju upravľajúť pod sovistiju povynni vydavaty taki zakony, jaki obmežovalyby kapitely velykych bohačov i vlasnykov podpriemstv, jaki vťikajúť od moraľnoji odgovidnosti. Takymy zakonamy značno ulipšybysja blahobuť serednoji verstvy ulďej i vseho robotnyctva, zemleďilcov i vsjakoho roda vsjich horožan. Po uporjadkovaňu pryvatnoji vlastnosti holovnoju točkoju zdorovoji sociologii je:

Koždomu do pracji sposobnomu čolovikovi daty možlyvosť do pracji i odpovidnoho dochodku iž pracji.

L'udsjka pracja musyť byty spravedlyvo ociňovana. Kapitalyzm znevažyv značeňa pracji. Nahromadyv sredstva dochodkov zdobutych špekulacieju i peršenstvo dav zysku, jakyj lyš iz horšej plyne od tych, što svidomo — sovistno nepracujuť. Kapitalysm zamiňuje vartosť pracji z zvyčajnym zyskom i produktyvostiju; pracju ociňuje posľa toho, jakyj je popyť (potreba pracji) a za pracju tak skazano neplatyť nyč). (Kapitalystečna systema znyžyla uroveň šyrokych verstv l'udej, proto o pracju ne je velykij popyt za produktamy — vyrobamy fabryčnymi.)

Pracja l'udska kladesja na uroveň myšynovoji pracji, mašyna i čolovik, oboje vymišujesja. Kapytalist dyvyťsja (smotryť) na pracujučoho čolovika jak na zvyčajnu mašynu i nahorodžuje čolovika posľa toho, skolko vyrobyť a ne posľa toho, jaka joho pracja. Tak nastaje mechanyzacija žyvota, kotra je odnoju iz pryčyn sučasnoji krysy. Potrebno je, štoby misto opohanščeňa žyvota i pracji (vse ociňusja lyš posľa toho, skolko to vynesie) nastalo oduchovneňa žyvota. Pracja mysyť buty ociňovana jak d'ilo čolovika poklykanoho na dostojinstvo Božoji dytyny. Pracjučyj čolovik musyť ociňovatysja jak spovbrat Chrysta — Robotnyka, jak pomočnyk toho, što sam

pracovav v domi nazaretskom iz sv. Josyfom i iz Presv. Divoju Marieju oby ľudsku pracju posvjatyv, aby ji postavyv do vysšoho svitla. Lyš spravedlyvym ocineňam pracji vzdvyženij bude pracjučyj čolovik na vysotu žyťevoho urovňa, potom za pracju bude lipše naharodžovanyj. Pracjujučyj čolovik nesmije buty rabom — sluhom kapitalu, ale važnym čynnykom v rozmnožovaňu naroda, joho mzda musyť buty taka vysoka, što by mu zabezpečyla spokojnyj ne lyš v ohľadu materialnom ale i v duchovnom. Ne vystarčaje lyš taka mzda, kotroju krylybysja žyťevi potreby, ale musyť buty mzda šče vysša, što by pracjujučyj čolovik zaoščadyv (našporovav) sobi dajakyj majetok. Iz svojej pracji musjať proletarji zyskaty sobi stoľko, „štoby zmohly perenesty rodynnyj ťahar i povzneslysja nad istnujuču nepevnosť, što by nemaly staraňa, što by nebojalysja o svoju existenciju ne lyš teper, ale što by maly dovirja što i po jich smerty bude postarano jich pokoliňu“. Toto trebovaňa musyť pereveztsysja. „Naj nedumaje dachto, što možlyvo choronyty oboroňaty publyčnyj porjadok, spokoj i myr v suspolstvi protyv revolucionerov, jesly mužno neprystupyťsja do perevedeňa toho prykazu. (Qudrag. anno 27 i 28.)

Tohdy odproletaryzovaňa proletariatu, zabezpečeňa slušneho zyťa i majetku vsjím pracjujučym ľudom, to uslovie novoho suspolneho ustroju. V ramkach toho ustroju je trebovaňa:

Zabezpečty rodyny odpovidnoju mzdoju rodynnoju i oslobodyty ženy — matery.

„Dajte možlyvosť čolovikovi maty rodynu, što by jej moh porjadno vyžyvyty i dašto zaoščadyty d'itom a iz tym bude založenýj osnovnyj kamiň v suspolňo hospodarskom porjadku“, hovoryť Dr. Rudolf Volišek, v svojej staťi o modernych organizacijnych pracovytych spolkach, opublikovuje v sbornyku „Stavovska dumka“ Tak, blahobut rodynnyj je osnovoju blahobutu deržavneho! Rodyny musjať buty zabezpečěni žyťevymy každydennymy potrebami a to tak, što otcam dasťsja naležneho dochodku, što *ma-juť buty zavedaňi rodynni mzdy, jakych vysota bude tym bolša, čym bolše bude d'itej*. U rodynnoj mzd'i beruť v uvahu i vydatky na vychovaňa d'itej, zaoščadžeňa na starosť abo na vypadok nuždy. Sv. Otec Lev XIII. hovoryť, što pracujučyj čolovik musyť maty „taku vysoku mzdu, što by iz neji moh po ľudsky vyderžaty sebe, svoju supruhu i cilu rodynu i što by pry tom moh dašto odložyty, čym zmože dopracovatysja značneho choť i nevelykoho majetku“ (Rerum Novarum 35.) Papa Pij XI. ostrijše trebuje, „što by otcy dostavaly vystarčajuču mzdu — odplatu — dľa toho, što by vystarčala na pokryťa suspolnych potreb rodyny“, „što by tak prysposobylasja mzda řaharam rodynnym, što by v slučaji rozmnožeňa rodyny rosła i mzda a jesly stalybysja nadzvyčajňi v rodyňi potreby. što by i na nych buv branyj zhl'ad.“ (Qudrag.

anno 30.) Otcy majúť buty žyvytelamy rodyn, a materjam maje umožlyvytysja, što by mohly cilkovyto žertvovatysja vychovaňu d'itej i nemusily vychodyty iz domu za zarobkamy. „Najbolšym zlom vžytym je, što matery prymušovaňi suť ostaŭlaty domovstvo, chodyty za zarobkamy iz tym zanedbujut svoju materynsku povynnosť vychovaty d'itej.“ To zlo musyt odstronytysja, po slovam encikliku (Qudrag. anno 30 i Casti connubii 57). Tak žena maje buty vyslobožena iz toho rabstva, do kotroho kynuv jej kapitalism, kotroj mzdu čolovika znyzyv na najnyžšu miru, ženu matery vyhnov to fabryky, pracovni, urjadu, što by ťažkozaroblenym hrošem vyžyvľovala rodynu. Kapitalystyčno hospodarskyj ustroj znyčiyv rodynu zpryčynyv jej upadok, pereminyv u zarobkovu instytuciju jaku nezlučuje — nezahrivaje nyč inše, jak spolne buvaňa; ženu vyrvav iz rodyny, holešeňam falšyvoji svobody jej obduryv, što by hľadala zaňaťa mymo rodyny i što by sochraňalsja materynstva. Ďity takoj matery vydalysja jak velykyj ťahar, proto taka maty starajesja, što by d'itej nemala a tak dochadyť do vymeraňa naroda (i v našej deržavi).

Toj to nedobryj stan musyt buty odstoro-
nenyj! Rodyna musyt buty povernena svomu poklykaňu, žena povynna vyd'ity v domašňosty svoje carstvo a z radostiju od Boha povirenoju vychovovaty d'itej, a što by osjahnula tu zadaču, potrebno je finansovoho zabezpečeňa (hrošej)

v rodynach novym hospodarskym ustrojeňam. Takyj hospodarskyj ustroj v jakom by byly plačeňi mzdy otcam rodynni, uporjadkuje spravedyvi obstojatelstva mežy kapitalom i praceju, mežy vlastnykamy podprijemstv i robotnykamy.

Na dilaňu (na vyrobľuvaňu zysku) podprijemstva majuť maty spoľnyj interes jak pracedavcji, tak pracjujuči. Socialna spravedyvosť vymahaje, što by zysk zdobutyj spoľnoju praceju pracedavcja i robotnyka by spravedlyvo rozdilenyj pomežy oboch zučastnenych čynnykov. Protyvylobysja rozumiňu socialnoji spravedyvosty, koby dakotryj iz tych čynnykov pryvlastňovaly sobi cilyj zysk abo joho bolšu časť, aniž naležyť jomu po zaslužji. „Cilkom nespravedlyvo je, jesly dodajesja toľko kapitalovi abo toľko pracji te, što bulo zdobuto spoľnoju čynnostiju; podprijemcja i robotnykov....“ (Qudrag. anno 24). Pry uporjadkovaňu obstojatelstvo mežy kapitalom i praceju „Spravedlyvo i porjadno musyť pryjty do uvahy dvojaka storona ne toľko kapitalu abo majetku ale i pracji.“ Deržavnyj avtorytet povynen posobyty — dilyaty, što by spravedyvosť i ľubov — rišaly v obstojatelstvach kapitalu i pracji, što by kapital ne pryvlastňovav nadale sobi cilyj abo bolšyj dochodok, jak bulo do teper. „Publyčne zarjadžeňa deržavne naj vse spolužyťa usporjadyť podľa potreb suspolňoho dobra a podľa zasad socialnoj spravedyvosty; tak napevno i do važnijšeho oddilu navernesja spravedyvyj zdorovyj

ustroj.“ (Qudrag. anno 43.) V pravyľnom zdorovom porjadku i pracja v nem naležno ocinena bude i bude každyu dana moųlyvosť do pracji. Najbolšym zlom sučasnoji doby je bezrobotnosť (nezamestnanosť).

Oddalyty bezrobotnosť (nezamestnanost)

bude zadačeju novoho hospodarskoho ustroju. Odklykujesja často na to, što pryčynoju bezrobotnosti je moderna racionalisacia, što mašyny vydrutyly čolovika iz pracji. Ne sami mašyny, ale zneużyťa tych mašin modernoji technyky pozbavalo miliony robotnykov pracji i chľiba. Racionalysacia sama o sobi nebulaby zlom, ale zlom je, bo bula vedena bez ohľadu na moraľni zakony. Technika bula postavlena v službu materialneho zysku, vzjaly její v ruky ti, što cileju żyťa zrobyly zysk i vsjaki dochodky svojich podnikstev.

Technika — jak vse inše — povynna služby Bohu, povynna maty v uvazji vyšši duchovni cily a čolovika vyzvolovaty tymy ukonamy, što vykonujuť misto ňoho mašyny, tak, štoby mav bolše času dla religijnoho żyťa i štoby moh bolše času prysvjatyty svojej duši. Pravda, što koly pry vyuųyťu technyky pracja rozďilylasjaby rovnomirno, tohdy každyu čolovikovi zbuloby mnoho slobodneho času. — Amerykanski inųenyry vyrachovaly, što na každyho čolovika prypadalyby 4 nodyny dennoji pracji i što mohlyby v 45 rokach ity do pensiji. (Dr. Fuchs, Demo-

kracie a encikliky 53). Ba jak využilyby potom volného času? Chrystyjansko-katolycjki sociology dokazujú, što promyslovomu robotnykovi odpovidaloby najľipše, jesly u volnom časji zanymalysjaby zemleďilskoju praceju, jeslyby dostav pole deševo na arendu (poznijše iz zašporovanych hrošej kupyvby sobi) de potomu iz rodynnoju vykochav (vypestovav) plody dľa domašnosti. Iz tym dana by byla robotnikovi možnosť deševšeho žyvobyťa, odnočasno umožneno by jomu bulo, štoby uložyv sobi dašto iz svojej mzdy i tak nabuv majetku, jak to hovorjať encikliky (Rerum novarum 35, Quadragesimo anno 31). Podobno i ľuďom što pracjujuť v pracovňach, torhovlach, urjadach, školach i inšych fachach — oddílach čy tělesno čy duševno umožneno bylo by spravedyvym roďileňam pracji. naslidkom zkoročeňa pracovného času bylo by zyoščadyty volného času do spovneňa inšakych zadač, što naložuje poklykaňa.

Potreбно, štoby perše tu bulo moralno-religijne vychovaňa, jake (vychovaňa) navčylo by ľudej využyvovaty volného času šlachotno — dostojno (v molytvi, id ďalšomu sebenavčaňu, na chosennu čynnost v spolках dľa blaha blyžňoho) i kotre (vychovaňa) odvernuloby jich od hrišnych ričyj, kotrymy tak často ubyvasja volnyj čas. Znova vydyme, što osnovoju novoňo hospodarskoho rjadu (ustroju) musyť buty moralnosť, jak peršoju najvažnijšoju ričeju je religijne odrodžeňa.. Tak, štoby narod navčyvsja

spovňaty zasady evanheliji i hospodarske obnov-
leňa mohly zdijsnyty. Jesly maje prijty do toho
štoby pracja spravedlyvo rozďilylasja, tohdy mu-
syť dojty do obmežeňa racionalisaciji, do obme-
žeňa takoho, štoby znova podporovana bula
pracja kvalytna (jakostna), kotra peremhla by
šablonové vyrobleňa v fabrykach i vyrovnala by
nadprodukciju. To značyt: Misto mašynovoho
mechanizmu musila by znov uvodytysja por-
jadna remeslnyča pracja, jak kolysj buvalo.
Pracja mašyn, lyš dopovňovala by ručnu pracju a
nahorodžovala by doti, doki pozbavľovala by
čolovika draňa, neubyvala by jeji z velykyma
tužeňamy bez kontroľi, jak robyťsja to dnesj.
Dochodyme do rozumiňa, što teper potrebna
kontroľa racionalyzaciji i vzaľali kontroľa vse-
ho hospodarskoho žyvota. Hospodarskyj žyvot
„nemože buty ostavlenyj slobodnoj borotbi syl,
bo iz toho dila jak iz nečystoho džerela vyplyly
i rozijšlysja vsji bludy hospodarskoji nauky o
individualizmu“ nauky. praktykovaňi kapotalys-
tamy, kotri „zaperečujuť (popyrajuť) socialno
moralni storony v hospodarskom žyťu i učať, što
hospodarskyj ustroj musyť považatysja jak cilko-
vyto nezavysymyj na vlastach deržavnych i za
svobodnyj i što posli toho, musyťsja iz nym
zaspokojovaty bo v oferti a popytu slobodno
produkujejsja...” (Quadrag. anno 36).

Absolutna svoboda i produkcja nikym ne-
kontroľovana je duže škodlyva. Musyť buty
dajakę obmežeňa slobody — v zakoňi danom

idealami evanjeliji. A čto maje provadyty te obmežeňa? Maje to buty deržava? Je velyka chyba, što v modernych časach najbolše čeka-
jesja zachorona tolko od deržavy kotra „ztratyla
chorakter suspolňoho volodiňa i perebrala na
sebe vsji zadači, kotri pered tym vypovňuvaly
cechovi spolky. Deržava tak je zavalena —
obťažovana povynnosťamy majže bezkonyčny-
my.“ Deržava nemože naležno spovňaty vsji
ti zadači, proto potrebno poviryty časť tych
zadač tam združeniam cechovym, jaki existovaly
— isnovaly kolysj i byly znyščeni kapitalizmom.
Potrebno ožyvyty cechovi združeha i jim po-
viryty kontroľu nad pryvatnymi podpriemstvamy
tak, štoby to neperejšlo hranycji moralnoho za-
kona i nebulo na škodu cilomu zahalu. Ce-
chovi organizaciji buduť močy perevezty hos-
podarske obnovleňa i uvezty v praktyku za-
sady spravedlyvosty i ľubovi v socialnom
ohladi. Bulo by vse lyš na deržavu spoľihaty.
„Skladaty na bolšu i vysšu organizaciju to,
što potraľať vykonaty organizaciji menši —
nyzši“, bulo by to „perevorotom spravedlyvosty.“
(Quadrag. anno 33).

Nowyj suspolnyj rjad (ustroj) stanovyj,

bude to spolupracja stanov združujučych ľu-
dej odnoho toho samoho poklykaňa v pryrodňi
oddily (grupy) bude to čynnosť naprjamujuča do
zahaľnoho — vseobščoho blaha — dobra v

chrystyjanskôm dusji z përemoženam liberalizmu i socialismu. Bude toto zolota seredňa doroha mežy perehnany m individualysmom, kotryj praktykujesja mežy kapytalismom i kollektivysmom za jakim tužať komunysty. Indyvidualizm dokazuje: „Syl na odnycja je vse, maje povnu svobodu i može uvodyty v hospodarske žyťa svoji želeňa jak choče.“ Kolektivysty znov dokazujuť: „Odnycja neznačyť nyč lem deržava je vse. Zaberim odnycjam vsju vlast pryvathoho podpriemstva zaberim jich majetky a povirim hospodarstvo deržavi.“ Oba dva ti napravlenia zabihajuť daleko. Individualizm (projavljajučysja v kapitalysmu) perečiňuje odnycji, klade jich interesy nad interesy vsjich hromady (cilosty). Kolektivysm perečiňuje znova deržavu i choče vytvoryty jej diktaturu tak, što by odnycji prymušeni buly zatoptaty svoje „ja“ i zrobytysja rabamy deržavy. Katolycki sociology hovorjať: Odnycjam musyť buty pryznana dajaka svoboda i nesmijuť buty slipo zavysymi o deržavy, ale i v svojej svobodi nesmijuť šukaty (hladaty) toľko svoju korysť a o cilost nedbaty. Tak, potrebno svobody ale svobody regulovanoji, potribno pryvatnoji podpryjemčyvosty ale podpryjemčyvosty regulovanoji — kontrolovanoji, što by neprestupovalo hranycji zakona moraľneho i što by malo zhľad na dobro druhych.

Takomy korporaciamy, što obmežovana m svobodnoji konkurenciji zmenšovaty buduť kapytalystyčni lasošči kontroleju nad užyvaňam

racionalisaciji, nad obstajateljstvi i znošnami meži vlastnykami podprijemsv i jichž robotnykami, nad spovňovaňam zasad spravedlyvosty i ľubovi zaveduť moraľnyj rjad do hospodarskoho žyťa, buduť to stanov i korporaciji. „Socialna polityka musyť zpřychňovatysja o znova-vybudovaňa stanov (cechov). Napravdu do teper trevaže nepřyrodney nasylnyj stan ľudskoji suspolnosti, bo opyrajesja o klasy kotři majuť rozdilňi i navzajím odporujuči sobi cily a to je džerelo přychyn do nepřyjateljstva boroťby.“ Kapitalizm vytvoryv dvi protyvni storony tym, što pracju zrobyv zbožem (zernom), tak, što „popyt za pracju a oferta pracji rozdiľuje narod na tak zvanom torhu pracji na dva tabory a krutijstvo jich peremiňuje sam torh pracji na bujovyšče, de sylno vojujuť proty sobi ti dvi armady. Koždyj rozumije, što tomu zlu treba čymskorše pereškodyty — pomočy ľuďom protyv tomu zlu što vesj narod naražaje do zahuby.“ (Quadrag. anno 34). Tak je, klasovyj boj, musyť buty perekonanyj a to stanesja organizacijamy stanov! Komunisty choťat posľi rad (sovitov) Marxa i Lenina vystupňovovaty klasnyj boj v nepřymyrytelnyj hňiv — zavzjatost i nenavyst. kotra vela by do dykosti, do nasylnoji revoluciji i id diktaturji proletariatu. Ale to neje spravedlyva doroha.

Ne klasovym bojom, revolucieju, ale stanovym ustrojeňam musyť osjahnutysja hospodarskyj myr, porjadok i blahobuť vsjich verstv.

Jak bude vyhládaty (vyzyraty) deržava, v kotrej bude zavedyj stanovyj (ustroj) riad!

Stany budujutsja tak, što zgrupyrujutsja pracjujuči lude v tom samom fachu zemledil'sjkom čy promyslovom abo v tom poklykaņu v odnu cilosť, pry čom „pracedavcji i pracjujuči odnoho stanu spolupracovaty buduť o zdijsněňa suspolnoho blaha“ — spolno iz druhymy stanamy. „V tych organizaciach spolni interesy zanymajut perše misto zaochočujut každoho spolupracovaty každomu v jeho staňi dľa vseobščeho blaha deržavy. O ričah, što buduť odnosytysja i dotorkatysja interesov pracedavcev abo lyš robotnyctva, abo o ochronu dakotroho interesov, každa iz tych dvoch grup oddilno sama pro sebe bude radytysja a de bude potrebno i postanovľaty v dečom.“ Združěňa stanovi vytvorjaťsja cilkom dobrovolno i svobodno — bez natyskaňa iz hory, vytvorjať sobi každi členy svoho fachu a to ne. lys ťi, što pracjujuť v fachach praktyčnych, ale i ti, što pracjujuť naukovy i v archytekturnji. Každá organizacia stanova bude maty povnu samoupravu. Stany upravljajutsja posli obstojatelstv v tom abo inšom narodi. Stanovi organizaciji pevno inšyj charakter maly by v nas v našej deržavi, niž v Italiji abo v kotroj nebud inšej deržavi. Robyty dajakyj mehanizm, kopirovaty stanovi korporaciji fašystyčnych deržav nemožbyvo; u nas musly by my vytvoryty organizaciji stanovi ruski

inšaki jak u druhych. O združeniach stanovych obovjazuje, što ľude majuť vybraty sobi taku formu, jaku uznajuť za vyhodnu, lyš jesly zabezpečeni trebovaňa spravedlyvosti i vseobščoho blaha.“ (Quadrag. anno 34 i 35). Stanovyj porjadok je protykapitalistyčnyj i protysocialistyčnyj; oddalyv by hrichy kapitalizmu i neobmeženu žaždu na zysk i odnočasno odvernuv by zlo komunizmu klasovyj boj.

Stanovamy bude „obnovlenyj duch suspolnosti i služby, kotromu odnym iz holovnych bude zmáhaňa službyty Bohu.“ (Dr. Fuchs 85). Precci socialnyj porjadok maje stavytysja na dumcji služby, nykoly na dumcji zysku! Služba cilosty, služba vsjim ľuďom, štoby koždyj dostav što mu naležy posli chrystyjanskoji moralku i sociologii, taka je cil stanov. Každyj stan staravbysja o svojch členov, štoby jim zabezpečyty pracju i chlib. Členy odnoho stanu navzajem lipe znylybysja, jak to može znatyj najvyššyj deržavnyj organ značyť deržava i tohda zabezpečylo bysja na včas koždyj členovi. čoho potrebovav by dľa svoho vyžyvleňa. Pracedavciji i robotnyky vychovaňi by byly dľa svoho stanu i navzajem interesovalybyysja o vedeňu svoho podpriemstva, kotre maje jich žyvyty i spoľno staralybysja o oňoho i tak mežy členamy vyrostla by pryjateljska solidaryta.

Stanovi organizacyji nedopustylyby ponad míru zhromadžovaty zysky v rukach označenyh odyncyj; tak v serednych vikach označo-

valy cechy poodynokych majstrov i najvyššu mežu jich dochodkov, taksamo ti korporaciji teper stanovly perekonujučysja o vystoťi dochodku raznych podpriemstv, što jakà časť zysku prypade vlasnykam podpryjemstva a skolko tym, što pracjovaly v podpriemstvi. Vzajemnoju zhodoju pracedavcjov i robotnykov buvby kontrolovanyj hospodarskyj rjad. Bula by to cilkom inša kontrola, niž napr. vedesja pomočeju kartelov i koncernov, bo na rišeňa — postavleňa kartelov majuť vplyv vlasnyky velykych majetkov — vyrobnych poserednykov, lyš ne armada tych, što v tych vyrobnych poserednykach suť čynni.

Kapitalism je nebezpečnyj, najbolše proto, što ubyvaje serednu verstvu ludej (malomajetnykov — malovyrobcev). Jesly nastane dakoly obnovleňa vlasty serednoji versty — stanov, tohdy nastane konec nemylosernomu kapitalismu perestane nepryjatelstvo mežy pohatymy i bidnymy — nemajetnymy i tak bude vse vyrovnano. „Holovnoju cileju stanov je, štoby vyklučyty nespravedlyvu konkurenciju, kotra vede do toho, što ciny, značno podvysšujuťsja pod vyrobnu vydatky. Podobnoju cileju stanov je taksamo nedopustyty do nadprodukciji, kotra nemaje nađiji na odbyť lyš pryvodiť vyrobni haluzy do hospodarskoji zahuby. Poserednyky vybraňi protyv toho suť po perše kontrola vyroby i odprodaži i taksamo kontrola investovaňa novoho kapitalu iz sto-

rony vsjich členov toho samoho fachu, kotri suť na vedeňu prynadležno ji vyrobnoji haluzny najbolše interesovani a majuť možlyvosť perehľanuty produktyvni obstojatelstva i kradaž na torzji.“ (Stavovska myšlenka Dr. Stanislava Berounského, stor. 32, 33.) Pod dohľad stanov pryjšloby taksamo racionalyzovaňa — i využyťa tecchnyky, pryčom patentni urjady znajšlyby novyj oddil posobleňa — dilaňa.

Stany sterežylyby nad pomiščeňam dorostu malyby odpovidnyj holos nad rozdileňam daňi-podatkov taksamo malyby v svojich rukach zabezpečeňa kredytu. Rozumijesja, što to dilaňa odnosylobysja i na fachove vyškoleňa v odpovidnych poklykaňach dľa prymyrjajučoho sudovnyctva i stanovych porad. V demokraciji ti dumky zdijsnylybysja najlipše tak, što polityčnyj parlament buvby dopovnenyj šče stanovuju komoroju, jaka mohlaby vykonovaty funkciji nyňišňoho senatu.“ (Dr. Fuchs, Demokracie a encikliky 14, 15 i 84.) Stanovi organizaciji vysylalyby do stanovoji komory svojich zastupnykov i poserednyctvom nych naznačovalybysja naprjamy hospodarskoji polityky dľa ciloji deržavy. V ramkach toji polityky deržavnoji podynoki korporaciji (združeňa) provadylyby promyslovu i hospodarsku polityku na chosen—karyst stanov i spolnym usyliem vsjich stanov usylovalyby o osjahneňa zahaľneho—všeobščoho dobra.

Tak stanoví korporacii „hduť v syli perebraty vsji haluzy socialnoji polityky, o kotri dnesj musyť staratysja deržava, osoblyvo potomu buduť v syli perebraty vsjake t. zv. socialne obezpečěna (krankasy) i spravedlyve unormovaňa mzdovoho voprosu. Tym sposobom cila suspolnosť bude z pomočiju stanovych organizacij odyňoko naprjamovovana id tomu, štoby bulo osjahneno suspolne dobro, jakoho choroňtelom i storožom musyť buty deržava jak najvyšša suspolna organizacia.“ (Dr. Berounský 49 i 50.)

Jak pracjovaty o zdějsneňa novoho hospodarsjkoho rjadu? (ustroju).

Peredovsjim treba vychovovaty - šyrytelov chrystyjanskych zasad jak to diktujuť papski enciklyky. Najlipše mož vychovaty takych apostolov v rekolekcijach. Proto treba zaochočovaty molodšych i staršych ľudej do rekolekcij (duhovnych upražneň). Iz rekolekcij potom jak iz tajnoji večeri apostoly rozyjduťsja po mežy ľudej kološjačy ideji po zdorovyh radach socialnych papskyh enciklyk. Štoby ideji papskyh enciklyk byly rozšyreni i pomežy vsjich - inšych ľudej, treba proto iz lekciami (prednaškamy) poučovaty selan, osoblyvo robotnykov. Takym sposobom možeme naďijatysja na lipšu budúcnosť v narodach.

Nedarmo končyt' sv. Otec Pij XI. svoju socialnu encyklyvku slovamy: „Naj sojedyňaťsja vsji muži dobroj voľi, kotri choťať pod vedeniem cerkovnych pastyrej vojovaty na toj myrhovorjačyj Chrystov boj (vojnu o novyj hospodarskyj rjad) a vsji poderžujučysja vedeňa i nauky Cerkvy naj zmahajusja dajak pryobristy — každý pošla svojich sposobnostyj, syl, postaveň do odroždenia ľudskoji suspolnosty jak to dav signal g(vkazavku) Lev XIII. nesmertelnoju encyklykoju Rerum novarum, a to ne hľadajučy sebe i svoji interesy, lyš interesy Isusa Chrysta, nestarajučysja uvezty v praktyku lyš svoj vlasnyj plan, ale budučy ktorovym zrečysja joho i kolyby buv najľipšyj, jak vказalobysja, što toho zrečeňasja svojich dobrych planov vymahaje zahalne vseotšče dobro; što by u vsem i ponad vse Chrystos carjovav, Chrystos volodiv, kotromu česť i slava i deržava naviky vikov.“ (Quadragesimo anno 60.) —

NK I

10160

13.11.38

Pečatati pozvolajetsja. O. Haderka, protoihumen Č. sv. Izb. Praha 29. IX. 1937. S odobreniem i blahosloveniem Provitelstv eparchii Mukačevskoj i Praševskoj
† Alexander, † Povel. 30. IX. 1937.

„Blizše ko Christu,“ religijny uvahi. Vychodit' nepravidelno. Cina odnoho sošitu 50 h. Izdaje Rekolekcijnyj dom Hlučin, Slezko. Telefon Hlučin 33. Pošt. šparkassa č. 39.556. Provadit' O. Musil Č. sv. Izb., Michalovce. — Otvičatelnyj redaktor Joann Miekisch v Hlučině. — Pečatala Typia, M. Ostrava, Tešínska 21.